

אמיר בן יהושע - באר טוביה, אינדיאנה - ארה"ב
amirben@comcast.net

אמריקה ורסנו, אמריקה!!

רוב פעילות חברינו בעולם הגדול מתרכזת במדינות מתפתחות. אמיר בן יהושע מבאר טוביה פנה זווקא לארצות הברית ושם הוא מנהל רפת של אלפי פרות בשיטות מתועשות. סיפור מרתק עם הרבה תובנות לנעשה אצלנו, כאן ממש

ההתחלה

שנה אחרי שנה, בקיץ בחורף, בשבת ובחגים, 7 ימים בשבוע - 5 בבוקר השעון מצלצל, קם לו רפתן בביתו בבאר טוביה, תוקע רגליו במגפים ומשרך דרכו לרפת.
"... באמריקה זה בטוח אחרת" הוא חושב לעצמו בזמן החליבה, "אני חייב לראות ולהתנסות איך זה באמריקה".
וכך, ביום סתיו מעונן וקצת קריר, אנו נוחתים בהרכב מלא, עם האישה והילדים, בצפון מערב ויסקונסין, בעיירה קטנטונת ונחמדה ובכסי חוזה עבודה ברפת אמריקאית של 1,000 חולבות.
כן, באמריקה זה אכן אחרת, אני קם בארבע בבוקר ולא בחמש.

המעבר מ-60 פרות בבאר טוביה ל-1,000 בוויסקונסין לא היה קל, הלם לא קטן להתרגל להיות במספרים כה גדולים. התפקיד - "הרדסמן" אחראי על בריאות העדר, במהלך החודשים הבאים אני עובר אימון ולימוד מאד אינטנסיביים ולאט לאט, בלי אפילו להרגיש, אני מבצע בדיקות, דיאגנוזות והחלטות על קו טיפולים (ומטפל) ובביטחון הולך וגובר.

המעבר מ-60 פרות בבאר טוביה ל-1,000 בוויסקונסין היה לא קל, הלם לא קטן להתרגל להיות אחראי על בריאות העדר

10 שנים מאוחר יותר, אחרי מספר תפקידים נוספים (מנהל מכוני חליבה - ויסקונסין, מנהל עדר 1,600 פרות - ניו-מקסיקו, מנהל עדר 1,500 פרות באינדיאנה), מזה 6 שנים, אני מנהל את חוות ניו-סחונבג - רפת של 2,100 חולבות בצפון מזרח אינדיאנה.

אמיר-בתנוחה לא אופיינית, אחרי העבודה

יום בדיקות היריון

אדולפו (הסנדלר) מכניס מידע לאפיפרם

מתכוון כמובן לזבל, ככל שהרפת גדולה יותר המרחק שצריך להוביל את הזבל גדל והעלות גדלה איתה. אתה רוצה לחלוב 5,000 פרות? עצתי תהיה לבנות 2 רפתות של 2,500 ראש, עם לפחות שני מכוני חליבה.

טכנולוגיה מודרנית

שימוש בטכנולוגיה איננו מובן מאליו, יש רפתנים גדולים מאד שאינם מאמינים בשימוש בטכנולוגיה, כעזר בניהול ובקרה על העדר, אין זה כולל כמובן שימוש במחשב ובתכנות ניהול. אני אישית, לא מסכים עם גישה זו - בתקופה שעבדתי בניו-מקסיקו יצא לי להיחשף לדרכי ניהול אלה ואף מיד ראשונה, העדר שבו עבדתי - 1,600 חולבות עם תכנית הגדלה ל-2,000 נחלב במכון 30x30 פרלל, בלי כל אלקטרוניקה, לא זיהוי, אפילו לא מסירי גביעים. באותו אזור היו רפתות של 4,000 ו-5,000 פרות שהיו עם אותה רמה של טכנולוגיה. צוות בריאות העדר היה גדול בהרבה ממה שיש לי היום מכיוון שבילינו חלק גדול מהיום בסירורים (ברגל ברגל) בקבוצות השונות, תוך הסתכלות על הפרות, כדי לזהות בעיות ופרות חולות. אפשר להתווכח עם שיטת העבודה הזו, אך יש לא מעט רפתות מאד גדולות שמשתמשות במעט עזרים אלקטרוניים (אין מדי חלב, זיהוי אלקטרוני מסירים וכו') ועדיין מראות תוצאות מרשימות, לא פחות, מאלו שמשתמשים בכל חידושי המדע הקיימים.

חות ניו-סחונביק

ניו-סחונביק (בעל הרפת הולנדי במקורו) הינה בית ל-2,100 חולבות, כל העדר הולשטיין אמריקאי. הפרות מוחזקות ב-3 סככות תאי רביצה על ריפוד חול, מה שמכונה סככה של 6 שורות - מעבר עם אבוס מכל צד במרכז הסככה, ובכל צד יש שלוש שורות של תאי רביצה. זה מבנה זול יותר (מסככת 4 שורות), אך קשה לעבודה במיוחד בקיץ, מכיוון שבשיטה זו הפרות צפופות למדי. למעט 2 קבוצות (יותר קטנות), בכל הקבוצות יש 208 תאים בכל קבוצה ואני מחזיק כ-230 פרות בכל קבוצה. בכל הסככות יש 8 שורות של מאווררים (אחת מעל כל אבוס ושורה מעל כל שורת תאי רביצה) על המאווררים שמעל האבוסים הותקנו מערפלים (תוצרת הארץ, כמובן) שתי קבוצות הן של יבשות, אחרי ההמלטה הפרות עוברות לקבוצה של פרות אחרי המלטה.

הרפת באמריקה

ענף הרפת בארה"ב שונה ומגוון, מרפתות על בסיס מרעה עם מינימום טכנולוגיה, בסגנון הרפת הניו-זילנדית ועד שיא הטכנולוגיה, במבנים סגורים עם תאי רביצה. מרפתות של 5 פרות ועד חוות המורכבות מקבוצות של רפתות עם 20,000 ו-30,000 פרות. מ"אמישים" בחליבה ידנית של 5-10 פרות בלי חשמל, עד רובוטי חליבה ברפת של מעל ל-600 פרות. ולכן המספרים והתוצאות, בין ענף הרפת בארץ וארה"ב, קצת מטעים וצריך להיזהר כשעושים השוואות.

שימוש בטכנולוגיה איננו מובן מאליו, יש רפתנים גדולים מאד שאינם מאמינים בשימוש בטכנולוגיה, כעזר בניהול ובקרה על העדר, אין זה כולל כמובן שימוש במחשב ובתכנות ניהול

העדר האמריקאי מונה קצת מעל ל-9 מיליון פרות וכ-92% מהן הולשטיין, השאר ג'רזי, שוויצי חום, איירשייר, ושוורט הורן, בסדר זה. ללא ספק, השיטה הנפוצה ביותר להזקת פרות היא תאי רביצה כשהסיבות לכך מגוונות: עלויות בנייה, יעילות בניהול ותחזוקה, חוקי איכות סביבה, התאמה לתנאי מזג אוויר, מסורת ועוד. בנוסף, יש מספר גדול של רפתות בסגנון של קורלים פתוחים בעיקר באזורים יבשים כמו ניו-מקסיקו, אריזונה, אידהו, קליפורניה ועוד. מספר לא מבוטל של רפתות משפחתיות עדיין פועל בשיטה הישנה של עמדות קשירה ללא מכון חליבה. בשנים האחרונות נבנו לא מעט רפתות, שמזכירות את הסככות בארץ ונקראות סככות קומפוסט, הן מבית היוצר של אוניברסיטת מינסוטה, בעיקר, במשקים משפחתיים קטנים ובינוניים (עד 300-400 פרות). לעניין גודל הרפת: רפתות קטנות עד 100 פרות, בינוניות 100-600 פרות, גדולות - כל השאר. מניסיון אישי הייתי אומר, שהיחידה היעילה ביותר, רפת גדולה, היא רפת של 2,000-3,000 פרות. זה גודל נוח לניהול ע"י מנהל אחד, ויעיל מאד בהפעלה. בנוסף, חשוב לזכור, שפרות מייצרות לא רק חלב, ואני

עגלות הרות מגזע פקלפי סימנטל מיובאות מאוסטריה

ככלל, השימוש האינטנסיבי במערכת והעבודה הצמודה מאד עם הפרות אחרי ההמלטה ובכל העדר, העמידו אותנו במקום מכובד בטבלה מבחינת תוצאות.

השימוש המאד אינטנסיבי בפדומטריה של אפיפרם בשילוב עם סינכרון לא אגרסיבי, הביא אותנו לרמת תוצאות טובה למדי

תוצאות מקצועיות

תנובה: 13,000 ליטר
 היריון: 24%
 התעברות: ממוצע כל העדר 43% בהזרעה ראשונה
 יציאה: 25% (כולל תמותה)
 ימים להזרעה ראשונה: 76 (תחילת הזרעות ב-60 יום)
 ועוד היד נטויה.

פרוטוקולים פרוטוקולים

ארגון ויעילות בתפעול הם מושגי יסוד מרכזיים בכל הקשור לניהול ולהפעלה השוטפת של הרפתות הגדולות. הדוגמה הטובה ביותר לכך היא, ללא ספק, מכון החליבה. הסטנדרט המקובל הוא שהמכון אמור לחלוב 20-21 שעות ביממה כשזה לא כולל זמן לשיטה. כך שבפועל, כשמסמרת מסיימת לחלוב ומתחילה לבצע שטיפה וניקיונות, המשמרת הבאה כבר נמצאת ברפת ומתחילה להביא את הפרות לחליבה הבאה. כל הטיפולים השוטפים וחלק ניכר מהתיקונים מתבצעים, כמובן, תוך

משם הן יעברו לקבוצת חליבה של פרות או מבכירות בהתאם לגיל. פרות חולות שצריכות טיפול אנטיביוטי מועברות לקבוצת בית החולים.

החליבה

המכון הוא 32 על 32 פרלל עם ציוד של דלוואל וצח"מ אפיקים עם תכנת אפיפרם לניהול העדר. באופן כללי, אני מאד מרוצה מהמערכת, ציוד דלוואל מאד אמין וכמובן, גם הציוד של צח"מ. בגלל הקשרים שלי עם החבר'ה מאפיקים בארץ, אני נעזר בתמיכה הטכנית שלהם ולא של דלוואל (מה הייתי עושה בלי אלכס דב?)

בגלל ההיכרות הטובה שיש לי עם המערכת והניסיון הארוך בניהול, דלוואל משתמשים בשירותים שלי כיועץ וכמדריך מלווה לרפתות חדשות שהוקמו, בשנים האחרונות, באזור שבו אני עובד (אינדיאנה, אוהיו ומישיגן).

השימוש המאד אינטנסיבי בפדומטריה של אפיפרם בשילוב עם סינכרון לא אגרסיבי, הביא אותנו לרמת תוצאות טובה למדי.

ארצות הברית

יום בדיקות היריון

ותיקים שנמצאים איתי מזה 8 שנים (הגיעו איתי לרפת הנוכחית כשעברתי מקום עבודה), הם התחילו כחולבים ואח"כ קידמתי אותם. האחד היה פחח רכב במקסיקו והשני סנדלר!!! אני הדרכתני אותם בתחום שבו הם עוסקים היום, מכיוון שזה הצוות שבחרתי לעבוד איתו, יש חשיבות מכרעת לשימוש בפרוטוקולים לצורך ביצוע דיאגנוזה וקבלת החלטה לטיפול. בשיתוף עם הווטרינר שלי פיתחנו מעין ספר שמרכז מקרים, תחלואות וטיפולים בהתאם, במטרה להקטין עד כמה שאפשר את מרחב התמרון בקבלת ההחלטות אצל הצוות המטפל. לכל פרה מטופלת ממלאים כרטיס טיפולים ידני ובסוף היום כל האינפורמציה מוכנסת למחשב (ע"י אותו צוות).

הצוות מורכב כמעט כולו מעובדים ממקסיקו, רובם נמצאים בארה"ב ללא משפחות ואנו מספקים להם מגורים לא רחוק מהרפת. למעט עובד אחד, כל שאר החברה שלי אינם באים מרקע של חקלאות

תפקיד הווטרינר

הווטרינר כמו בארץ, ממלא תפקיד חשוב מאד אך כובד המשקל שונה במהותו.

הווטרינר ברפתות הגדולות ממלא יותר פונקציה של יועץ ופחות כ"טכנאי" פרות. אחרי הכל ברפת גדולה אנו מאמנים צוות, שכל תפקידו הוא חיפוש פרות חולות, בדיקה וטיפול בהן. 95% ויותר מהאבחונים והטיפולים נעשים ע"י צוות בריאות העדר. הרופא מבצע בעיקר בדיקות היריון (במקרה שלנו בשימוש של אולטרה-סאונד ב-35 יום), ניתוחים, וכן ניתוח ביצועים של העדר (במקביל ובנוסף לניתוחים שאני מבצע) וביחד אנו מנסים למצוא פתרונות לבעיות שונות שאנו מתמודדים איתן.

חלק זה בתפקיד הווטרינר קיבל משנה חשיבות ונעשה יותר ויותר מרכזי, עם הגידול המתמיד בגודל העדרים בשנים האחרונות.

פליפה הפחח בודק פרה

כדי חליבה.

שימוש בפרוטוקולים הוא לדעתי, ייהרג ובל יעבור, בכל הקשור בארגון ובניהול נכון ומוצלח של רפת גדולה. אצלי ברפת, כל עובד בכל תחום חייב להכיר את הפרוטוקולים שקשורים לתפקיד שאותו הוא מבצע לפני שיוכל לעבוד לבד.

כל פסיק ונוהל במכון החליבה, אם זה נוהל שטיפה או החלפת בטנות ובמיוחד נוהל חליבה, הכול מעוגן בפרוטוקולים קשוחים. כל חולב חדש חייב לעבור אימון של כשבוע, כגלגל רביעי, לפני שאני מרשה לו להפוך לחולב משרה מלאה במשמרת.

אגב החולבים מבצעים משמרת חליבה של 7.0-7.5 שעות ואחרי כ-45 דקות ניקיונות ללא הפסקה (3 חולבים במשמרת), זה התפקיד היחיד שאותו הם ממלאים.

אותו עיקרון מיושם לגבי העובדים שאחראים על הגירוד והובלת הפרות וכמובן כמובן, צוות בריאות העדר, אך על כך ארחיב בהמשך.

ארגון ויעילות בתפעול הם מושגי יסוד מרכזיים בכל הקשור לניהול ולהפעלה השוטפת של הרפתות הגדולות. כשמשמרת מסיימת לחלוב ומתחילה לבצע שטיפה וניקיונות, המשמרת הבאה כבר נמצאת ברפת ומתחילה להביא את הפרות לחליבה הבאה

צוות העובדים

המפתח שאותו אני משתדל ליישם אצלי, הוא שמירה על יחס של עובד אחד על כל 100 פרות לערך. הרפת עובדת בשלוש משמרות חליבה כשהעובדים מקבלים, בד"כ, יום חופש אחד בשבוע.

הצוות מורכב כמעט כולו מעובדים ממקסיקו, רובם נמצאים בארה"ב ללא משפחות ואנו מספקים להם מגורים לא רחוק מהרפת. למעט עובד אחד, כל שאר החברה שלי אינם באים מרקע של חקלאות, רובם עירוניים וההתנסות הראשונה שלהם בעבודה חקלאית הייתה בארה"ב. הרובד המקצועי הגבוה ביותר בתוך הצוות הוא צוות בריאות העדר. ברפת יש 3 עובדים שעוסקים בתחום, שניים מהם עובדים יחסית

ניו סחובניק מראה כללי

היכולת לייצר חלב ללא מגבלה והעובדה שהשוק נשלט, לפחות בחלקו, ע"י ברוקרים וספקולטורים, גורמת לתנודות קיצוניות, לעתים, במחירי החלב שמקבל הרפתן

השימוש בשער הפרדה אוטומטי להפרדת פרות לשם הזרעות, בדיקה וטיפולים, חיסונים ועוד, הופך את עבודת הצוות לא רק ליעילה ונוחה יותר, אלא מקטין עד מינימום, את הצורך לבדוק או לטפל בפרות בתוך הקבוצות. הרעיון הוא להניח לפרות לנפוש בתוך הקבוצה, לא להטריד אותן ולא להלחץ אותן בבית אם תרצו.

פרות שמחות כבר אמרת?

ארץ זבת חלב

למי שבא מענף רפת שפועל תחת מכסות כמו בארץ נראה לפחות במבט ראשון, שה"אין תכנון ואין מכסות", וכל אחד יכול לייצר כמה חלב שהוא רוצה, ממש או כמעט, גן עדן!

האמת שהכרזה זו מאד רחוקה מהמציאות.

רצוי לזכור, שאת המחיר שאותו יפדה הרפתן מחשבים בנוסחה מסובכת, שבעיקרה, נקבעת על סמך מחירי חמאה וגבינה בבורסה בשיקגו (כל חודש).

היכולת לייצר חלב ללא מגבלה והעובדה שהשוק נשלט, לפחות בחלקו, ע"י ברוקרים וספקולטורים, גורמת לתנודות קיצוניות, לעתים, במחירי החלב שמקבל הרפתן.

תנודות של 30% במחיר החלב ליצרן, למעלה ולמטה, באותה שנה - ממש לא יוצא דופן.

ב-10 השנים שאנו כאן ראיתי תנודות כאלה ואף קיצוניות יותר מספר פעמים, וזאת בזמן שמחיר מוצרי חלב בחנויות, לעתים, נשאר ללא שינוי. כאב ראש לא קטן למי שתפקידו הנהלת החשבונות ותכנון פיננסי.

הענף קשה ואכזרי מאד!

המשבר הכלכלי הנוכחי קבע שיאים חדשים, ענף הרפת נמצא כרגע במצב קשה מאד, מספר גדול מאד של רפתות פשוטו את הרגל ונסגרו (לא רק קטנות, הרבה מאד גדולות).

יש היום אפילו דיבורים על קביעת שיטה דומה למכסות.

המסקנה חברים: שמרו על המכסות והתכנון בארץ מכל משמר. ■

הזרעות

כל העדר נמצא תחת משטר הזרעות, אין אצלנו שימוש בפרים למרות, שלא מעט רפתות משתמשות בפרים ברמות שונות, מ-100% הרבעה ע"י פרים עד שימוש בפרים להרבעת פרות קשות התעברות בלבד. חברת הזרמות מספקת לנו שירות התאמת פרים (מקביל לשיפוט בארץ) כחלק מהשירות. אנו מתחילים להזריע את כל העדר ב-60 יום - תקופת היובש 45 יום.

אנו מרכזים חלק גדול מאד מהזמן והאנרגיה של הצוות למעקב צמוד מאד על הפרות שנמצאות בחלון של כ-3 שבועות לפני המלטה ועד לכשבועיים אחרי המלטה. עם שימת דגשים על נהלי המלטה קשוחים ביותר (פרוטוקולים, פרוטוקולים)

פילוסופיית "הפרה השמחה"

הכותרת אמנם שלי, אך אני לא היחיד שדבק בפילוסופיה זו או דומות לה, ולמה כוונתי?

המטרה היא כמובן - רווחיות מרבית. הדרכים רבות ושונות.

אחת הטקטיקות אם תרצו שאני נוקט היא: פרה שמחה היא פרה רווחית ולכן:

אנו מרכזים חלק גדול מאד מהזמן ומהאנרגיה של הצוות למעקב צמוד מאד על הפרות שנמצאות בחלון של כ-3 שבועות לפני המלטה ועד לכשבועיים אחרי המלטה. עם שימת דגשים על נהלי המלטה קשוחים ביותר (פרוטוקולים, פרוטוקולים).

קבוצות היבשות - נבדקות לפחות פעם בשעה ע"י הצוות הרגיל ובנוסף, צוות בריאות העדר עובר בקבוצות אלה לפחות עוד פעמיים ביום.

פרות אחרי המלטה - מוחזקות בקבוצה נפרדת למשך 7-14 יום אחרי המלטה, בהתאם לביצועים, הן נבדקות, בוקר, בוקר, ע"י צוות של שניים (אני אחד מהם) כשהמטרה לאבחן בעיות מה שיותר מוקדם ולטפל מה שיותר מהר.

הניסיון לימד אותנו שמרב הפרות שעוברות את תקופת המעבר הזו, בצורה חלקה או לפחות טובה, מראות ביצועים טובים יותר ולכן גם רווחיות גבוהה יותר.